

ה-א או, היתר זריקה שנינו. שמשעה שהיו ראויים לזריקה, כגון שנתקבל הדם בהכשר, אין בהם מעילה [אף על פי שאחר כך

נפסל], כיון שהיו ראויים לזריקה, כ"זרוק דמי",⁽¹¹¹⁾ ופקעי מהם היותם "קדשי ה'", או, היתר אכילה שנינו, שרק אחרי שזרק

111. כן כתבו התוס'. מפני שהקשו, בשלמא למאן דאמר: היתר אכילה, מובן, מדוע נקראת שעת היתר לכהנים, כי אז מותר לכהנים לאכול, [וכן למאן דאמר היתר שחיטה, מפני שזה מתיר עבודות הכהנים],

אבל שעת ראוי לזריקה ["היתר זריקה"], למה נקראת: שעת היתר לכהנים? איזה היתר לכהנים יש אחרי הקבלה לפני הזריקה?

על כן, מבארים, שקודם הזריקה, כיון שעומד לזריקה, כזרוק דמי, ונקרא שעת היתר לכהנים, כלומר, ראוי לאכילת כהנים.

ובתחלה סברו התוס', לתלות סברא זו "כל העומד לזרוק כזרוק דמי", במחלוקת רבי שמעון וחכמים [מנחות קא ב, בבא קמא עו ב, ועוד]:

רבי שמעון סובר: (א) כל אוכלין [מאכלים] האסורים בהנאה, כגון: ערלה וכלאי הכרם, אינם מטמאים טומאת אוכלין, כלומר, אם נטמאו אינם מטמאים. (ב) אבל אם היה להם שעת היתר לפני שנאסרו בהנאה, כגון: בשר וחלב, ירד עליהם דין קבלת טומאה, ואפילו נאסרו אחרי כן באיסור הנאה. (ג) ובנותר, דהיינו בשר קודש שנשאר לאחר זמנו, סובר רבי שמעון, שאם לן הבשר לפני זריקה, אינו מטמא טומאת אוכלין, מפני שלא היתה לו שעת היתר. אבל אם לן לאחר זריקה, מטמא, מפני שהיתה לו שעת היתר. (ד) ומסקנת הגמרא [שם] היא, שאף אם לא נזרק הדם ב"פועל", אלא שהיה לו שהות עד לשקיעת החמה לזרוק, כ"זרוק דמי", וכאילו היתה לו שעת היתר, ומטמא טומאת אוכלין. אבל אם לא היה לו שהות לזרוק, כגון שנשחט סמוך לשקיעת החמה, ולא עמד להיות ראוי לזריקה, מטמא טומאת אוכלין.

וחכמים חולקים עליו, ואינם סוברים "כל

הראוי לזרוק כזרוק דמי".

ומסקנת התוס' היא, שאין הכרח לשייך זה לזה. כי, אף רבי שמעון הסובר לגבי טומאת אוכלין ש"כל העומד לזרוק כזרוק דמי", יכול לסבור לגבי מעילה שאינו כזרוק, והטעם, מפני שלגבי מעילה צריך היתר אכילת כהנים בפועל ממש ואז יפקע מהם היותם "קדשי ה'",

וכן חכמים מאידך גיסא, יכולים לסבור שרק לגבי טומאת אוכלים צריך שזרוק בפועל ממש, ואז יהיה ראוי לאכילה, כיון שכתבה התורה לגבי טומאת אוכלים [ויקרא יא] "אשר יאכל", מה שאין כן לגבי מעילה, אפשר לומר, שמיד עם היותם ראויים לזריקה פקע מהם היותם "קדשי ה'".

ועיין בקרן אורה המאריך להקשות על התוס'.

סיכום: לספק זה מתי יוצאים קדשי קדשים מידי מעילה, יש שני צדדים, שהם שלשה. או שנאמר שעת תחילת עבודות הכהנים, והיא הנקרא (א) היתר שחיטה. או שנאמר שעת היתר אכילת כהנים, והיא אחרי הזריקה הנקרא (ב) היתר אכילה, או אפילו לפני כן כהווי כזרוק, והיא אחרי הקבלה הנקרא (ג) היתר זריקה.

ראה בהערה 152, מדוע נקראת ה"קבלה": היתר זריקה, ולמה לא ה"הולכה".

ביאור דין שעת היתר

למאן דאמר היתר אכילה, הביאור הוא פשוט, כמו שאמרה הגמרא [ז ב] כיון דכהנים אכלי להו, והם ממון כהנים, לכן פקע מהם המעילה. וזה לשון הרמב"ם [תחילת הלכות מעילה] "הואיל והן מותרין למקצת בני אדם ליהנות בהן, כל הנהנה מהן לא מעל".

הדם בהכשר, ונהיו ראויים לאכילת כהנים, יוצאין מידי מעילה (112).

אלא, מפני שכיון שהגיעו לידי תכליתן פקע מהן דין "קדשי ה'", [ועיין שם שמוכיח את סברתו מדברי רבי עקיבא].

ובהבנה פשוטה: הזריקה או השחיטה, אינן פועלות היתר מעילה, אלא, כיון שנעשו העבודות, ממילא פקעה מהן דין מעילה. ולדבריו אפשר לבאר, שדין מעילה הוא, כל זמן שהם מ"קדשי ה'" בלבד, בלי השתתפות חלק כהנים. אבל כשנשחט ויש בכך היתר לעבודות כהנים, ושותפות כל שהוא של כהנים, מפיקעה קדושת מעילה.

כלומר, אם היינו זקוקים שהשחיטה תתיר את המעילה, אין די בשחיטה, הואיל ולא התירה דבר בעצם הקרבן, אלא היא פתיחה לשאר העבודות. אבל, לפי דברי הגר"ח, די שיפקע מהם קדושת היותם "קדשי ה'", והשחיטה, שהיא המערבת את הכהנים בעבודתם בקרבן, היא הגורמת להפקעת קדושת מעילה.

112. נמצאנו למדים, ששעת הזריקה נקראת: "היתר אכילה", כי הזריקה מקדימה את היתר אכילה, ושעת הקבלה נקראת: "היתר זריקה", כי הקבלה מקדימה את היתר הזריקה.

ואם כן, מקשים התוס', על הלשון: "היתר שחיטה", היה לה להגמרא לקראתה: "היתר קבלה", כי השחיטה מקדימה את קבלת הדם. ותירצו, שהלשון "היתר קבלה", אינה עולה כהוגן, כי אין מושג "היתר קבלה", כיון שאין גם שום איסור לקבל דם פסול, וממילא לא שייך לומר שהשחיטה מתירה את קבלת הדם, אבל שייך לומר "היתר שחיטה", כלומר, שנעשה השחיטה בהכשר.

וכן שייך לומר שהקבלה מתירה את זריקת הדם, מפני שאסור לזרוק דם שנפסל, ונמצא שהקבלה כאשר היתה בכשרות מתירה את זריקת הדם, וכן הזריקה מתירה אכילת כהנים,

אבל מה שכתבו התוס' לבאר את מאן דאמר "היתר זריקה" משום "כל העומד וכולי", צריך ביאור, הלא סוף סוף עדיין לא בא לידי היתר אכילה, ועדיין מ"קדשי ה'" הוא?

ובמיוחד, לפי ביאור התוס' שאינו מדין "כל העומד וכולי", אלא: כיון דעומד לזרוק מיד פקעי "קדשי ה'", ומהי הסברא?

וכן צריך ביאור מה שביארו התוס' למאן דאמר היתר שחיטה, שהשחיטה מתירה עבודת הכהנים, מדוע סגי בהיתר זה? איזה דבר הוציאו מ"קדשי ה'".

והמקדש דוד [חלק א סימן ז אות ה] מבאר: מאן דאמר היתר שחיטה, סובר: בשחיטה "נעשית מצוותו" בבשר, וכל יתר העבודות הם בדם, הילכך, אין מועלין בבשר. ומאן דאמר היתר זריקה, סובר: שהקבלה הוא דין בכל הקרבן, ולא רק בדם, כיון שצריך לקבל דם מהפר כמו שדרשה הגמרא [זבחים כה א] "ולקח דם מהפר", אם כן, עדיין לא נגמרו עבודות הבשר, עד אחרי קבלת הדם, מה שאין כן הזריקה, הוא בדם ולא בבשר. ומאן דאמר היתר אכילה, סובר שמצות זריקה היא גם דין בקרבן ולא רק בדמו.

ביאור זה אינו כדעת התוס' המבארים למאן דאמר היתר זריקה, מטעם "כל העומד לזרוק, כזרוק דמי".

וכן, דבריו אינם תואמים למה שכתבו התוס' [עיין הערה 110, 115] שהשחיטה מתירה את הזריקה, והילכך, אם שחט סמוך לשקיעת החמה, אין לו היתר שחיטה. ולדברי המקדש דוד, ומה בכך? הלא השחיטה גמרה את ההיתר לגבי הבשר?

והנה ידועים דברי הגר"ח [ויבואר בדף ז ועיין לעיל הערה 65], שהטעם שקדשי קדשים יוצאים מידי מעילה בשעה שיש להם היתר, אינו מדין שהעבודות מתירות את איסור מעילה,

ופושטת הגמרא⁽¹¹³⁾: **חזקיה אמר: היתר שחיטה** (114) **שנינו** (115). **רבי יוחנן אמר: היתר אכילה שנינו.**

הגמרא מביאה את משנתנו להקשות על דברי רבי יוחנן, וגם שאינה מדוייקת לדברי חזקיה.

ובלעדי זריקה כשרה, אסור לכהנים לאכול את הבשר.

113. בפירוש המיוחס לרש"י מבאר: למחר, אכן, שאל בר פדא מבר קפרא, וענה לו בר קפרא, ששאלה זו תלויה במחלוקת חזקיה ובר קפרא.

ובספר משנת רבי יעקב טוען, שלא יתכן לומר כן, כי בר קפרא היה רבו של רבי יוחנן. וראה שם, ובהגהות הגאון יעב"ץ.

114. לפי השיטה מקובצת גרסינן: וריש לקיש אמר: היתר זריקה.

וכתבו התוס' [ו ב ח א] "למאן דאמר: היתר זריקה", משמע שבגירסתם היה כתוב מאן דאמר הסובר היתר זריקה. ובמסכת יבמות [לג א] משמע שהתוס' גרסו: בר קפרא אומר: היתר זריקה.

ומדברי הכסף משנה [פרק ג מהלכות מעילה הלכה א] משמע, שהיה לו גירסא אחרת: חזקיה סבר: היתר זריקה.

115. הקשו התוס': שנינו במשנה: שחט בצפון וקיבל הדם בדרום, לא יצא מידי מעילה. ולמה, הרי היה לו היתר שחיטה, וכבר יצא מידי מעילה?

ומתריצים: לדעת חזקיה הסובר היתר שחיטה, צריך להעמיד את המשנה, שמדובר, שקבל את הדם בדרום בעוד השוחט באמצע השחיטה. נמצא שלא נגמרה השחיטה בהכשר.

ודבריהם צריכים ביאור: לשיטת התוס' שלמאן דאמר היתר שחיטה, היינו: היתר לעבודת כהנים, אם כן, משעה שנשחט ומותר

לקבל את הדם, אף על פי שהוא באמצע השחיטה, מכל מקום, יש היתר להמשך עבודת כהנים? ומה הועילו התוס' בתירוצם?

השפת אמת הקשה עוד: איך אפשר לקבל כל הדם קודם גמר השחיטה? אלא ודאי, שכוונת התוס' היא, שקיבל מקצת דם לפני גמר השחיטה, כמה דם שצריך לקיים מצות קבלה וזריקה, וכמות זו של דם אפשר לקבל קודם גמר השחיטה,

אם כן, תמוה, ומה בכך שקיבל בדרום, וכי אינו יכול לחזור ולקבל יתר הדם בצפון?!

כלומר, הקושיה היא קושיית מה נפשך: אם נפשך לומר ששעת היתר שחיטה היא בתחילת השחיטה, אם כן, קודם שהתחיל לקבל את הדם בדרום, כבר היה היתר שחיטה, ושוב אין מועילין בו,

ואם היתר שחיטה הוא בגמר השחיטה, מה תירצו התוס' שקבל הדם באמצע, הרי יכול עדיין לקבל בכשרות, אחרי שקלקל וקיבל בדרום? וכתבו התוס' שמותר לקבל את הדם לפני גמר השחיטה.

והתוס' במסכת זבחים [קי א ד"ה ואי] מסופקים אם שחט סימן אחד, ולפני שחיטת סימן השני קיבל וזרק את הדם, האם הקרבן כשר.

ונחלקו האחרונים בדבר. האור שמח [פרק ד מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ח] מפרש שהם סוברים כדברי התוס' כאן, וספיקם הוא בענין אחר [עיי' שם], והמקדש דוד [שם] והקהלות יעקב [מנחות סימן י' סוברים, שהתוס' מסופקים האם מותר לקבל את הדם לפני גמר השחיטה.

הגרי"ז [זבחים כה] מקשה על דברי התוס', מי קידש את הדם? הלא רק עצם מעשה

אמר רבי זירא: לא דייקא מתניתין, לא כחזקיה ולא כרבי יוחנן (116).

תנן שנינו במשנתנו: איזוהי שהיתה לה היתר לכהנים? שלנה ושנטמאת ושיצאת,

מאי (117), מה פירוש "שלנה", האם לאו, דלן הדם, אחרי קבלתו בכלי, ועל כך קתני: אין מועלין בו, כיון שהיה לו היתר לזריקה, ושמוע מינה: היתר זריקה שנינו?

כלומר, אם פירוש המשנה הוא שלן הדם ולא נזרק, בודאי קשה על רבי יוחנן הסובר שהקרבן יוצא מידי מעילה רק אם נזרק מצותו. ולמה אמרה המשנה שקודם

הזריקה כבר יצא מידי מעילה?

ואילו לחזקיה אין סתירה מהמשנה, אבל, מכל מקום, אינה מדוייקת, שהרי אמרה "לן דמה", ולא אמרה חידוש גדול יותר, שתיכף אחרי שנשחט, אפילו אם לא נתקבל הדם בכשרות, אין מועלין בו.

ועל אף שהקושיא היא גם על חזקיה, מכל מקום, עיקר הקושיא היא על רבי יוחנן.

ודחינן: לא! אין הכרח מהמשנה, כי אפשר להעמידה, דלן בשר, אבל דם, כבר איזודריק [נזרק]. משום הכי, הואיל והבשר נפסל אחרי שבא לידי היתר אכילה, לכן קתני,

השחיטה מקדשת את הדם [כמבואר במנחות עח ב ובסוטה יד ב], ואין מתקדש הדם לפני גמר השחיטה?

והמקדש דוד [סימן ז] מבאר שהתוס' סוברים "ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף", לפיכך מתקדש הדם מתחילת השחיטה. כלומר, כל הדם היוצא והמתקבל בכלי, הוא דם היוצא בגרמת השחיטה, ואם חל דין שחיטה תיכף מתחילת השחיטה, נתקדש בכך הדם. ועיין בקהלות יעקב [שם].

וממשיכים התוס' להקשות קושיא אחרת: שנינו במשנה שחט ביום וזרק בלילה, לא יצא מידי מעילה, ואמאי, הרי כבר הותר בשחיטה? וכאן ודאי לא נזרק הדם עד גמר שחיטה! ומתרצים: לדעת חזקיה, מדובר, ששחט כל כך סמוך לשקיעת החמה, עד שהוצרך לזרוק בלילה, ולפיכך לא התירתה השחיטה את עבודת הכהנים, כמבואר בדף ו א.

בפירוש ב מקשה קושיות התוס' ומוסיף להקשות, ממה שאמרה המשנה "ושקבלו פסולין וזרקו את דמה", הלא כבר נשחט בכשרות, ולמה

מועלין בו. [זו אינה קושית הגמרא בהמשך], וכן הקשה החק נתן והשפת אמת.

ומתוך, שמדובר באופן שלא היה בעזרה כהן כשר לקבל הדם.

ואם נצרף לכך תירוץ התוס', יוצא לנו ביאור חדש בכל הסוגיא, שחזקיה הסובר היתר שחיטה, סובר שהשחיטה הכשרה מוציאה מידי מעילה, בתנאי שישנה אפשרות שיבוא לידי זריקה כשרה, אבל, כשאין אפשרות לבוא לידי זריקה כשרה לא מוציאה השחיטה הכשרה מידי מעילה,

הילכך, חזקיה מעמיד המשנה, שחט בצפון וקבל בדרום, שהיה כל כך קרוב לדרום שאי אפשר לקבל אלא בדרום, וכן שחט ביום וזרק בלילה, שהיה סמוך לשקיעת החמה, וכן קיבלו פסולים, שבשעת שחיטה לא היה בעזרה כהן כשר.

116. גירסת השיטה מקובצת.

117. גירסת השיטה מקובצת.

שאין מועילין בו (118).

הגמרא ממשיכה להוכיח כמאן דאמר היתר זריקה, מהסיפא של המשנה (119).

תנן, שנינו במשנתנו: ואיזו היא שלא היה לה שעת היתר (120) לכהנים? שנשחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה ושקבלו פסולין וזרקו את דמה.

היכי דמי, במה המשנה מדברת? אי דקבלו פסולין או זרקו פסולין, קשה, למה לי תרתי, כלומר, אחד משניהם, או קבלו פסולין או זרקו פסולין, הוא לאו דוקא, ומיותר הוא,

דאם נפסל בקבלה שקיבלו טמא או בעל מום, ולכן לא יצא מידי מעילה, כמאן דאמר היתר זריקה, קשה, למה תנן: או שזרקו פסולין? ואם לא נפסל בקבלה אלא בזריקה, ולכן לא יצא מידי מעילה, כמאן דאמר היתר אכילה, קשה, למה תנן: או שקיבלו פסולין, הלא אפילו אם קיבלו כשרים, גם כן, לא יצא מידי מעילה?

ואין לתרץ ולומר, שהמשנה סוברת כמאן דאמר: היתר אכילה, ובאה לומר "לא זו אף זו", כלומר, לא רק אם קיבלו פסולין, לא

יצא מידי מעילה, אלא אפילו אם קיבלו כשרים, הואיל וזרקו פסולין, לא יצא מידי מעילה,

כי, למאן דאמר היתר אכילה, אין שום נפקא מינה באיזו עבודה נפסל. וכל זמן שלא בא להיתר אכילה, לא יצא מידי מעילה. ולא שייך לומר "לא זו אף זו".

אלא, מדייק המקשן (121), האם לאו, מה שאמרה המשנה דקיבלו פסולין דוקא, הוא מדוייק, והקבלה בפסולין היא הגורמת שלא יצא מידי מעילה, ומה שאמרה המשנה "וזרקו את דמה" הוא "לאו דוקא",

אלא, שהמשנה הוכרחה להוסיף "וזרקו את דמה", כי אם היתה אומרת [לפי המקשן, הסובר: היתר זריקה] רק "קבלו פסולין", היה אפשר לטעות ולומר, שנקטה "קבלה", מפני שהיא העבודה הראשונה של הכהנים, ואין הכוונה ל"קבלה" דוקא,

הילכך, הדגישה המשנה ואמרה גם "זריקה", כדי להודיע ש"קבלה" דוקא, ולא מפני שהיא העבודה הראשונה.

ושמע מינה: היתר זריקה (122) שנינו.

דאמר: היתר שחיטה את המשנה. וקושיית הגמרא היא להוכיח שלא כמאן דאמר היתר אכילה.

120. גירסת השיטה מקובצת.

121. לפי המבואר בהערה הבאה, הוא רבי זירא.

122. כן פירשו וגרסו התוס'.

אבל הפירוש המיוחס לרש"י ורבינו גרשום

118. הקשו התוס': ומה סבר המקשן, והלא פשיטא שאפשר לתרץ ולפרש את המשנה, שהבשר לן, ולא הדם?

ותירץ רבינו פרץ: שהמקשן סבר, שכמו שבהמשך המשנה "שקבלו פסולין וזרקו את דמה", מדובר בפסול שאירע בדם, כן גם הרישא. ותירץ לו התרצן, שלא כן הוא, אלא מדובר שהבשר לן.

119. וכבר מבואר [בהערה 115], איך יתרץ מאן

אמרה התורה [ויקרא ו] "זאת תורת החטאת... ואשר יזה מדמה על הבגד... תכבס", כלומר, ואם הוזה מדמה על הבגד, אותו מקום דם הבגד אשר יזה עליה, תכבס במקום קדוש⁽¹²³⁾.

ודרשו חכמים: "אשר יזה" ב"ראוי להזות", דהיינו חטאת כשרה, אבל חטאת פסולה שהוזה מדמה על הבגד, אינו טעון כיבוס⁽¹²⁴⁾.

מתקיף ליה רב יוסף: ואי סלקא דעתך, אם עלה על דעתך, שאיכא לפלוגי הכי, לחלק כן את לשון המשנה, ולומר שמה שאמרה "קיבלו פסולין", הוא דוקא, משום הקושיא למה אמרה המשנה גם קיבלו פסולין וגם זרקו פסולין,

יש להקשות, הא דתנן, כפילות לשון זו שנינו גם במשנה אחרת, ואיך תבאר המשנה היא?

ובפירוש ב שולל פירוש זה, מפני שרבי זירא מוכיח מהרישא של המשנה כמאן דאמר היתר זריקה, ומסתבר, שכמו כן, הוא רוצה להוכיח מהסיפא של המשנה.

123. רש"י על התורה.

124. כן כתבו התוס' כאן, שדרשה זו, היא ממה שנאמר "אשר יזה", ודרשינן "בראוי להזות". וכן כתב רש"י במסכת זבחים שם. וכן כתב המיוחס לרש"י כאן [על פי גירסת הצאן קדשים]. ואינו מוכרח].

והאמת, שבגמרא שם מבואר דרשה אחרת, ממה שנאמר "מדמה", ודרשינן "ולא דם פסולה". ושם דרשו מ"אשר יזה" למעט דם שניתז מהצואר קודם קבלה, ועדיין אינו ראוי להזות, כיון שלא נתקדש בכלי.

ושם הקשה הרש"ש, למה לי קרא "מדמה", ולא מפסולה, הלא אפשר למעט פסולה, מהפסוק אשר יזה, בראוי להזות.

ותירץ הגרי"ז על קושיית הרש"ש, שאינו מספיק ללמוד חטאת פסולה מ"ראוי להזות", כיון שחטאת פסולה בהרבה מקרים דינה הוא שאם עלתה לא תרד. ולכן, לא בכלל האופנים נקראת "אינה ראוייה להזות", ובאופנים אלו, היה אפשר לומר, שאכן, דמה

והשיטה מקובצת גורסים: היכי דמי אי דקבלוהו פסולין וזרקוהו פסולין, כלומר, שפסולין עשו גם את הקבלה וגם את הזריקה, קשה,

למה לי עד דאיכא תרתי, כלומר, בכדי שלא יצא מידי מעילה, אין צורך שיעשו בו שני פסולין,

אלא לאו, המשנה מדברת דקבלוהו פסולין, ואז לא יצא מידי מעילה, אף על גב שזרקוהו כשרים,

ונדייק, וטעמא דקיבלוהו פסולין וזרקוהו כשרים, לכן לא יצא מידי מעילה, כמאן דאמר היתר זריקה,

הא, אבל, אם קיבלוהו כשרים וזרקוהו פסולים, אין מועלין, אף על פי שלא באו להיתר אכילת כהנים, ושמע מינה: היתר זריקה שנינו.

עד כאן פירושם.

ושני הפירושים דומים בפרט זה דמוכיח דהיתר זריקה שנינו.

והנה, בפירוש קדמון, ובפירוש ב, ישנה גירסא אחרת ופירוש אחר בקושיית רב זירא.

והוא, שמדייק מלשון המשנה, שבאחד משני האופנים: או בקבלו פסולין וזרקו כשרים, או בקבלו כשרים וזרקו פסולין, אינו יוצא מידי מעילה, מפני שהמשנה סוברת היתר אכילה!

ושנינו [זבחים צב א]: **הטאת פסולה, אין דמה טעון כיבוס, בין שהיתה לה, מתחילה, שעת הכושר, לזריקה** (125) ואחר כך **נפסלה, ובין שלא היתה לה שעת הכושר ונפסלה.**

ואי זו היא שהיתה לה שעת הכושר ונפסלה? שלנה, הדם (126), **ושנטמאת או שיצאה.**

איזוהי שלא היתה לה שעת הכושר? שנשחטה, במחשבת חוץ למקומה, או חוץ לזמנה, ושקבלו פסולין וזרקו את דמה.

ודנה הגמרא: זה שאמרה המשנה זו "ושקבלו פסולין וזרקו את דמה", **היכי דמי, במה מדובר?**

אילימא, אם נאמר, כמו שדייקנו על משנתנו לגבי מעילה, דקבלוהו פסולין, וגם זרקו פסולין, הרי קשה, כי האם נדייק: קיבלוהו פסולין וזרקוהו פסולין (127) **הוא, רק אז נאמר הדין דאין דמה טעון כיבוס, הא, אבל, אם קבלוהו כשרים וזרקו כשרים, [או זרקו כשרים] (128) כלומר, או שקיבלו פסולים וזרקו כשרים, או שקיבלו כשרים וזרקו פסולים, דמה טעון כיבוס?**

דבשלמא, המשנה של מעילה, שדייק אותה

רבי זירא, ופירשה: או קיבלו פסולין או זרקו פסולין, היה מוכרח להכריע להלכה איזהו מהן "דוקא" ואיזהו נקט דרך אגב, כי יש בהכרעה זו נפקא מינה לדינא, מתי יוצא מידי מעילה, האם בקבלה או בזריקה, והכריע רבי זירא, ש"קבלו פסולין" נשנית ב"דוקא", ואילו זרקו נשנית דרך אגב.

אבל לגבי חטאת, אין שום צורך להכריע בדבר, כי בכל אופן שנפסלה החטאת אין דמה טעון כיבוס, הילכך, אפשר לפרש המשנה: או קיבלו פסולין וזרקו כשרים, או קיבלו כשרים וזרקו פסולין, דמה טעון כיבוס,

וקשה, איך אפשר לפרש כן את המשנה, שבאה לחדש שאם קיבלו כשרים וזרקו פסולין, אין דמה טעון כיבוס, ואז משמע, שאך ורק משום שהחטאת נפסלה עתה בזריקה לכן אין דמה טעון כיבוס.

והרי בין כך ובין כך, אין דמה טעון כיבוס מטעם אחר, כיון שכבר נזרק הדם,

קרי כאן, הלא אפשר לקרוא עליה את הפסוק "אשר יזה מדמח", ודרשינן: ולא שכבר הוזה, כלומר, דם שניתז אחרי

פשוט דאין הבגד טעון כיבוס, שהרי כבר הוזה הדם, כמבואר בהמשך הגמרא.

127. גירסת השיטה מקובצת.

128. יש כאן כמה גירסאות וכמה פירושים. מבואר לפי התוס' והשיטה מקובצת, לענ"ד, ולפי גירסת הב"ח.

ובהסתמך על רש"י בהערה 130.

טעון כיבוס, על כן צריכין לדרשה "מדמה" ולא פסולה, ללמדנו שכל חטאות פסולות, אין דמן טעון כיבוס.

125. רש"י שם.

126. כן פירש רש"י שם במסכת זבחים. וראה רש"י וק"ן אורה. ומה שפירש המיוחס לרש"י כאן: הדם או הבשר, צריך עיון גדול, כי אם הדם נזרק כהלכתו, ואחר כך לן הבשר,

זריקתו, אינו טעון כיבוס⁽¹²⁹⁾,

ולאיזה צורך פטרה המשנה מכיבוס, בגלל שהזריקה היתה פסולה? מכל מקום, אף אם הזריקה היתה כשרה, אין טעון כיבוס⁽¹³⁰⁾.

ובשלמא, מה שאמרה המשנה: קיבלו פסולין, יש בכך חידוש, שאם ניתז הדם "לפני" גמר הזריקה [ולא קרינן "אשר יזה", ולא שכבר הוזה], אין דמה טעון כיבוס, אך ורק מפני שהקרבתו כבר נפסל בקבלה פסולה, אבל, לאיזה צורך אמרה המשנה "וזרקו את דמה".

אלא מאי, טוען רב יוסף לרבי זירא, הוכרחת לפרש, שמה שאמרה המשנה "וזרקו את דמה" "לאו דוקא", ובדרך אגב ל"קבלו פסולין",

ה-ב אם כן, **הכי נמי**, גם המשנה של מעילה, מה ששנתה "קבלו פסולין", תפרשנה שהוא "לאו דוקא", ועיקר החידוש הוא "וזרקו פסולין"⁽¹³¹⁾,

כי התנא של משנתנו סובר, "היתר אכילה"!
ואף אם קיבלו כשרין, הואיל וזרקו פסולין, ולא בא להיתר אכילת כהנים, מועלין בו.

ונדחית הראיה שהביא רבי זירא, שהיתר זריקה שנינו.

אמר רב אסי⁽¹³²⁾: **אם כן**, שבשתי המשניות, כאן במעילה ושם בזבחים, ישנן לשונות כפולות מיותרות, ואחת מהן היא "לאו דוקא", למה לי למיתני תרתי, למה נשנו שתיהן בלשונות מיותרות?

בשלמא, אם אחת מהן היא מדוייקת, אז אפשר לומר שהשניה נשנתה בסגנון שווה, כדרכה של המשנה. אבל, אם אמרת ששתיהן "לאו דוקא", קשה, למה נשנו בלשונות מיותרות?

אלא, מסיק רב אסי: **לעולם**, אפשר לומר דמשנת מעילה היא "דוקא"⁽¹³³⁾,

129. והטעם כתבו רבינו הלל [פירוש על התורת כהנים פרשת צו פרשה ד פרק ו] והשיטה מקובצת [זבחים לט א אות ד] משום שכבר נעשה מצותו.

130. ושם במסכת זבחים, אכן, מרגיש רש"י בקושיא זו, ומוחק מהמשנה את המלה "וזרקו". ואף שאינו כפי הגמרא כאן וכן הקשה הקרן אורה בעמוד ב, ורב יוסף מדייק למה שנתה המשנה "וזרקו".

ועיין שם בשיטה מקובצת אות ב'.

131. ואם כן, שהמשנה היא לאו דוקא, למה שנתה "קבלו פסולין"?

תירצו רבינו גרשום ופירוש המיוחס

לרש"י: מפני שהמשנה שונה שאר פסולין, חוץ לזמנו וחוץ למקומו, ואגב כל הפסולין נשנית גם קבלו פסולין.

ולפי גירסת השיטה מקובצת בדברי הפירוש המיוחס לרש"י, מסקנת רב יוסף אינה "היתר אכילה", אלא, מסקנתו היא, שאחד משניהם נשנית "לאו דוקא", אלא "אגב" שאר הפסולין. ואין לדייק מהמשנה לא היתר זריקה ולא היתר אכילה.

והמשך הסוגיא לדעת פירוש המיוחס לרש"י יבואר בהערה 133.

132. בפירוש קדמון גרס רב אשי.

133. מבואר על פי תוס'.

והמשנה מדברת באופן שהפסולין גם קיבלו וגם זרקו [כמו שיבואר],

ואם תאמר: למה לי את שניהם? כלומר, הרי כבר נפסל בקבלת פסולין, ולמה שנתה המשנה "וזרקו פסולין"?

הא קמשמע לן, כי המשנה באה ללמדנו הלכה אחרת,

והיא: **דפסול**, מי שהוא פסול לעבודה עושה שיריים, אם קבל את הדם וזרקו, נעשה דם הנשאר בצואר הבהמה "שיריים". "שיריים" אלו אינם ראויים עוד לזריקה. הילכך, אפילו אם יחזור כהן כשר ויקבל את הדם הנשאר ויזרקנו, אינו כלום.

וכך מתפרשת המשנה: הטעם שהקרבן פסול, ולא תועיל לו חזרת קבלה וזריקה [והילכך, לא יצא מידי מעילה] הוא: משום שכבר נזרק הדם על ידי פסול⁽¹³⁴⁾,

דאף על גב⁽¹³⁵⁾ דבתחילה קיבל פסול וזרק, ואחר כך קיבל כשר וזרק, **לאו כלום הוא**. **מאי טעמא?** משום דשיריים נינהו, הם

שיירי דם פסול,

ואילו אם עדיין לא זרק פסול את הדם, אלא, הפסול קיבלו בלבד, ונשאר בצואר הבהמה מ"דם הנפש" [דם הראוי לזריקת זבחים], יכול הכשר לחזור ולקבל ולזרוק, והקרבן יהיה כשר, ויצא מידי מעילה!

וזה מה ששנתה המשנה כפילות הלשון "קיבלו פסולין וזרקו את דמו", להשמיענו, שזה הטעם למה אין "תיקון" לקרבן, ולכן לא יצא מידי מעילה.

והיות ומשנת מעילה מדוייקת, ואין בה לשונות מיותרות, לכן, שנתה המשנה לגבי חטאת גם לשון זו, בלשון שוה למשנת מעילה.

או, שגם משנת חטאת באה ללמדנו אותו החידוש⁽¹³⁶⁾: הבגד אינו טעון כיבוס, כיון שהחטאת נפסלה, ואין לה תיקון, כיון שהדם כבר נזרק, ואילו אם עדיין יש לה תיקון, ואכן תיקונה, טעון כיבוס.

ועתה, אין ממשנתנו שום הוכחה, ולא

אבל בפירוש המיוחס לרש"י, מפרש: רב אסי סובר כרבי זירא, שממשנת מעילה נדייק "היתר זריקה",

ובא לתרץ קושית רב יוסף, ולומר, שמשנת חטאת באה ללמדנו ש"פסול עושה שיריים".

[ומה שכתב הדין של שיריים בשני כוסות, מבואר במסכת זבחים [לד ב].

134. לפי פירוש התוס', שהדיוק הוא ממה שאמרה המשנה "וזרקו את דמה", מוכח, שדין "פסול עושה שיריים", הוא רק כשהפסול כבר זרק את הדם. אבל אם הפסול קיבל הדם ועדיין לא זרקו, לכולי עלמא, אין על הדם הנשאר

בצואר דין שיריים, ויכול הכשר לחזור ולקבל ולזרוק.

וכן כתבו רש"י ותוס' במסכת זבחים [שם]. [ויבואר בהערה 137].

135. גירסת השיטה מקובצת.

136. וכתבו התוס': ואין להקפיד אם שנתה המשנה פעמיים לאותו החידוש, כיון שאין כאן אריכות לשון, אלא דיוק ממלה אחת מיותרת. משום דרגילות של משניות להשמיענו בקיצור אף מה שמפורש כבר במקום אחר, כמו שכתבו התוס' במסכת ברכות [ב א]. **צאן**

נפשטה האיבעיא. כי יש לדייק ממנה, כמו שדייק רבי זירא, כמאן דאמר היתר זריקה, ומאידך, אפשר לפרשה, כמו שפירשה רב אסי, כמאן דאמר היתר אכילה.

טרם שהגמרא מביאה ברייתות, להוכיח מתי יוצאים קדשי קדשים מידי מעילה, האם בשעת שחיטה, או קבלה, או בזריקה, דנה הגמרא בדין "פסול עושה שיריים" (137).

קדשים.

נמצא, שהתוס' מסופקים אם גם המשנה של חטאת באה לחדש ש"פסול עושה שיריים". ולפי הדרך הראשונה, נשנית משנת חטאת אגב משנתנו, ולפי הדרך השניה, גם שם באה המשנה לחדש שרק משום שהפסול זרק כבר, לכן, אין טעון כיבוס, ואילו אם עדיין לא נזרק, יכול הכשר לחזור ולקבל. ועיין בהערה 133 שהפירוש המיוחס לרש"י מפרש שהמשנה של חטאת! באה ללמדנו שפסול עושה שיריים.

137. הקשה הפירוש המיוחס לרש"י, איך דייקנו מהמשנה ש"פסול עושה שיריים", הרי שנינו במשנה [זבחים לב א] "וכולן, שקבלו את הדם חוץ לזמנו או חוץ למקומו, אם יש עדיין דם הנפש בצואר, יחזור הכשר ויקבל". מוכח שאין הפסול עושה שיריים?

ומתרץ [על פי גירסת הב"ח] בפשטות. שם, מה שהמשנה אומרת "וכולן", היינו "כל הפסולין" המנויין שם. אותם פסולים שקיבלו במחשבת פיגול, אין מחשבתם מחשבה ואין פיגולם פיגול, היות והם פסולים, הילכך: יחזור הכשר ויקבל,

מה שאין כן, כאן מדובר שהפסול לא פיגל, ועל כך אמרה סוגיתנו שעושה שיריים, ואין חזרת כשר מועילה. ולמסקנת הגמרא מדובר בטמא דוקא, והוא עושה שיריים. ועתה, יש חידוש גדול במשנה ההיא, שאותו הטמא, אף על פי שלזריקתו יש חשיבות, אם פיגל, אין פיגולו פיגול. כלומר, טמא שזרק זריקה כשרה, פסל את

הדם ועשהו שיריים. אבל טמא שזרק זריקה פגולה, לא פסל את הדם, והדם איננו שיריי פיגול.

ותמהו הגאון רבי עקיבא איגר והקרבן אורה על קושיית המיוחס לרש"י: מהי קושייתו כלל, הלא שם אמרה המשנה: וכולן "שקיבלו", ובקיבלו בלבד, לכולי עלמא אין הפסול עושה שיריים [כמבואר בהערה 134], ומה הקושיא מסוגיתנו המדברת בפסול שכבר זרק? וכבר ביארו האחרונים, שיתכן שהמיוחס לרש"י אינו סובר לחלק בין קיבל הפסול לבין זרק הפסול. ומצאנו שנחלקו בהלכה זו הרמב"ם והראב"ד. והרמב"ם סובר שפסול עושה שיריים אף בקיבל בלבד, אף על פי שלא זרק.

וכן כתב [פרק א מהלכות פסולי המוקדשין הלכה כח] "קיבל הפסול, אם נשאר דם הנפש חוזר הכשר ומקבל ומוליך וזורק, שאין הפסולין לעבודה עושין הדם הנשאר שיריים. חוץ מן הטמא הואיל והוא ראוי לעבודה בקרבן הבא בטומאה [בציבור] ... עושה שיריים. כיצד? קיבל הטמא, אף על פי שקיבל אחריו הכשר דם הנפש וזרקו, נפסל הזבח, שזה שקיבל הכשר באחרונה שיריים הוא ואינו כלום".

וכתב הראב"ד: ואינו כן, שאין השאר לא דחוי ולא שיריים עד שיזרק מן האחר. ואפילו קיבל הכשר תחלה וכל שכן פסול".

וכתב שם הכסף משנה, שמה שכתב הרמב"ם "קיבל" הוא לאו דוקא, ומודה להראב"ד. וסמך הרמב"ם עצמו על מה שכתב בפרק ג מהלכות מעילה [הלכה ב ג] "קיבלו הפסולים את הדם וזרקוהו וחזרו הכשרים לעבודה וקיבלו שאר דם הנפש וזרקוהו, אין

ומקשינן על רב אסי: איך פירש את המשנה, דכבר הפשוט, ש"פסול עושה שיריים",

והא בעא מיניה ריש לקיש מרבי יוחנן: פסול, מי שהוא פסול לעבודה (138), אם קבל וזרק מהו, מה הדין, שיעשה שיריים, האם יכול כהן כשר לחזור ויקבל ויזרוק, והקרבת יהיה כשר?

וצדדי הספק הם: האם נאמר, שכיון שהפסול זרק את הדם, נתן לדם הנשאר בצואר הבהמה דין של "שיריים", ושוב אינו ראוי לזריקה. או שנאמר, שאין "כח" לזריקת פסול שתעשה את הדם הנשאר

ל"שיריים", ויכול הכשר לחזור ולקבל ולזרוק, והקרבת יהיה כשר?

ואמר ליה רבי יוחנן לריש לקיש: אין לך דבר, אין לך זריקה פסולה שיעשה שיריים, אלא, זריקה במחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו, ומה הטעם? הואיל זריקת פיגול מרצין לפיגול (139), ומן התורה קובעת את הפיגול [מבואר לעיל ב ב ג ו ג ב], והואיל ושם "זריקה" עליה, ואינה כשפיכת מים בעלמא, לכן עושה את שירי הדם ל"שיריים", ושוב לא יוכל הכשר לחזור ולזרוק את ה"שיריים" (140),

במעשה, הוא הדין במחשבת שלא לשמה יעשה שיריים.

וראה באבי עזרי [פרק יד מהל' פסולי המוקדשין הלכה ב].

140. הקשה החזון איש [זבחים סימן יט ס"ק לד]: מה השייכות של חוץ לזמנו וחוץ למקומו לענין שיריים? הלא במחשבת פיגול נפסל כל הקרבן, ואין שום תועלת בזריקת שיריים אחרי שהקרבת פסול. ואין הפסול משום שהדם נעשה שיריים,

והא ראייה, שהרי אם קיבל במחשבת פיגול נפסל הקרבן, ואילו בדין שיריים נפסל הדם רק כאשר כבר נזרק על ידי פסול ולא בקבלה [כמבואר בהערה 137].

וכן הקשה הגרי"ז [זבחים שם].

הגרי"ז מתרץ, שבנוסף על הפסול בעצם הקרבן מטעם פיגול, יש על הדם דין שיריים! והאיסור הנוסף הוא: באופן שהעלהו על המזבח, והרי הדין בפיגול הוא שאם עלה לא ירד, כמבואר לעיל [דף ב]. ועתה, אם מטעם פיגול בלבד, היה יכול הכשר לחזור ולקבל מדם הנשאר בצואר, והזריקה תהיה כשרה. לכן חידש

מועלין בבשרן. שאין הפסולין עושין שאר דם הנפש שיריים חוץ מן הטמא, הואיל וראוי לעבודת צבור, עושה שאר הדם שיריים. כיצד? קיבל הטמא וזרק..."

אבל עיין בפרק יד מהלכות פסולי המוקדשין. ובמנחת חינוך מצוה קל"ח. ועיין בהערה 140 ביאור האבי עזרי על דברי הרמב"ם.

138. מפורש על פי רש"י זבחים [לד ב].

139. כתב השפת אמת: לכאורה יש עוד טעם לחלק בין פיגול לשאר פסולין. שבפיגול הפסול הוא במחשבה בלבד, ולא נעשה פסול, לכן, יש על עשייתו דין עשייה הפוסלת את השיריים, ואילו שאר פסולין, מעשיהם לא חשיב כמעשה כלל, ולכן, אין על הדם הנשאר דין שיריים.

והנפקא מינה בין הטעם שאמרה הגמרא: והואיל ומרצה לפיגולו לבין טעם הנ"ל, הוא: מה הדין במחשבה אחרת פסולה, כגון: מחשבת שלא לשמה בחטאת ופסח. שאם הטעם הוא, משום "הואיל ומרצה לפיגולו", לא שייך טעם זה במחשבת שלא לשמה, ולא יעשה שיריים. ואילו אם הטעם הוא מפני שאין פסול

ועושה שיריים, אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו,

אבל טמא, דאיתיה בקרבן ציבור, משוי, עושה שיריים. כלומר, פסול כזה שהוא כשר בקרבן ציבור, כגון: טמא, עושה שיריים. מפני שהואיל ועבודתו כשרה בקרבן ציבור, לכן עושה זריקתו "שיריים" אף בקרבן יחיד שעבודתו פסולה לגמרי, כי מכל מקום יש לזריקתו חשיבות במקצת,

ואילו, שאר פסולין, כגון: בעלי מומין⁽¹⁴¹⁾, דלא איתנון בציבור, שאינם כשרים אפילו בקרבן ציבור, לא משוין, אינם עושים שיריים, ואין זריקתן זריקה כלל, חוץ ממחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו, הפסול אפילו בציבור, ובכל זאת עושה שיריים, הואיל ומרצין לפיגולן.

ומתורץ, שעתה גם רבי יוחנן סובר: טמא עושה שיריים, ומשנתנו שדייק ממנה רב אסי שפסול עושה שיריים, מדברת בטמא. והואיל וגם קיבל וגם זרק, לכן לא יצא מידו

מאי לאו, האם לא פשט רבי יוחנן: בר מפסול, שרק כשנזרק במחשבת פיגול, מה שאין כן, שאר פסולין שזרקו את הדם, זריקתן אינה זריקה, והיא כשפיכת מים בעלמא, והדם לא נעשה "שיריים", ויכול הכשר לחזור ולקבל ולזרוק.

וקשה על רב אסי, המדייק ממשנתנו, כדבר הפשוט, שכל הפסולין עושין "שיריים"?

ומתרצין: לא! רבי יוחנן לא מיעט פסול, אלא: אפילו פסול עושה שיריים, כשם שמחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו עושה "שיריים".

ותמהינן: איך יתכן לומר כן בדברי רבי יוחנן? והא "אין לך דבר", קתני, רבי יוחנן אמר במפורש, ששום פסול אינו עושה שיריים, חוץ ממחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו?

ומתרצין: הכי קאמר, כך אמר רבי יוחנן: אין לך דבר "שאינו מרצה בקרבן ציבור"

פועל פסלות בכל הקרבן, הואיל והוא כשר בקרבן ציבור, יש חשיבות לעבודתו, והיות והוא פסול, פסל את כל הקרבן. אבל שאר הפסולים פסלו רק את הדם.

ומתורץ היטב הדמיון לפיגול, שרבי יוחנן השיב לו שגם פיגול פסל את כל הקרבן.

ומבאר לפי זה גם את שיטת הרמב"ם [מבואר בהערה 137] שגם בקבלה בלבד עושה הטמא שיריים, כיון שעבודת טמא, בכל עבודה שהיא, פסל את כל הקרבן.

141. המיוחס לרש"י.

רבי יוחנן שחל על דם הנשאר דין שיריים, ואי אפשר לחזור ולזרוק.

והאבי עזרי [פרק א מהלכות פסולי המוקדשין הלכה כח] מתרץ, ומבאר דרך חדשה בסוגיא. והיא:

מה שכתבה הגמרא "שיריים", הוא לאו דוקא,

אלא שריש לקיש שאל את רבי יוחנן שאלה כללית. פסול העושה עבודה, האם פוסל את כל הקרבן, וכתוצאה מכך אין תקנה בחזרת זריקת כשר, או שאינו פוסל אלא את הדם בלבד, וממילא יכול הכשר לחזור ולקבל ולזרוק.

וענה לו רבי יוחנן [לפי המסקנא] שרק טמא

וכיון שגם אפשר לפרש את הברייתא שנתפגל בקבלה, הילכך: **שמע מינה**, אפשר ללמוד הימנה שהיא סוברת **היתר זריקה שנינו!**

והטעם שמועלין בו הוא רק משום שנתפגל, ואילו לא נתפגל, היה יוצא מידי מעילה בקבלה, כדברי מאן דאמר היתר זריקה!

כי אם היתה סוברת היתר שחיטה, כבר יצא מידי מעילה בשחיטה, ושוב לא יחזור לידי מעילה בקבלה פגולה.

ואם היתה סוברת, שאינו יוצא מידי מעילה

מעילה, ואילו אם קיבל בלבד, עדיין יש אפשרות להוציאו מידי מעילה, כשיחזור הכשר ויקבלנו ויזרקנו.

הגמרא חוזרת להביא ראיה מברייתא למאן דאמר: היתר זריקה.

תא שמע, שנינו: **הפיגול**, קרבן שנתפגל, לא יצא מידי מעילה, **ולעולם מועלין בו**.

באיזה עבודה נתפגל? האם **לאו**, שנתפגל בשחיטה או בקבלה, **דלא זרק**, ועדיין לא זרק את הדם⁽¹⁴²⁾?

השחיטה, למאן דאמר היתר שחיטה, אם הקבלה, למאן דאמר היתר זריקה, אם הזריקה, למאן דאמר היתר אכילה, היא העבודה שעליה נאמר, שאף על פי שנתפגלה **מוציאה מידי מעילה**,

ואם כן, תמוה מאוד, אימתי נתפגל קרבן זה שעליו אמרה הברייתא שמועלין בו?! ומה הרוויח המקשן, שאינו סובר כרב גידל, אם יעמיד הברייתא שנתפגל בקבלה ועדיין לא זרק, הלא גם אם **נתפגל בקבלה**, יצא מידי מעילה **בקבלה פגולה זו!**

ומוכרח לומר, בלי שום ספק, שהתוס' אינם סוברים כדברי השיטה מקובצת.

והשפת אמת מוסיף לבאר: התוס' סוברים, שהחולקים על רב גידל סוברים, שרק זריקת **פיגול בפועל** מוציאה מידי מעילה, מה שאין כן היתר זריקה, כלומר, קבלה המביאה לידי זריקה, אינה מוציאה.

והטעם הוא פשוט: הלא כל הטעם של המאן דאמר היתר זריקה, הוא: משום: כל העומד לזרוק כזרוק דמי. וזה שייך רק בקרבן כשר, מה שאין כן קרבן שנתפגל אינו עומד לזרוק כלל! וכן כתב המיוחס לרש"י ד"ה הפיגול.

142. לכאורה קשה. מה עלה על דעת המקשן, ומה הכריח אותו, לפרש את הברייתא שעדיין לא זרק?

ומבאר בפירושו ב' וכן סוברים התוס' ד"ה ומאין שהמקשן לא סבר כרב גידל, או שסובר שהברייתא אינה סוברת כרב גידל, ועל ברייתא זו, אכן התווכחו אמוראים לעיל [ד א] האם היא סוברת כרב גידל, וכן כתב השפת אמת.

וכיון שאינו סובר [המקשן או הברייתא] כרב גידל, הריהו סובר שזריקת פיגול מוציאה מידי מעילה, לפיכך, אי אפשר לפרש שכבר זרק, דאם זרק, אין מועלים בו, כיון שהזריקה הוציאתו מידי מעילה.

הילכך, הוכרח המקשן לומר, שהברייתא מדברת לפני הזריקה.

ומתרץ לו התרצן, שכבר זרק, והתרצן סובר כרב גידל, או שמעמיד את הברייתא כרב גידל.

אם כנים הדברים, יש מדברי התוס' הוכחה נוספת שהתוס' אינם סוברים כמו השיטה מקובצת! [עיי' הערה 105,104,96]. כי, לדעת השיטה מקובצת, החולקים על רב גידל סוברים שכל עבודה הקובעת לגבי הוצאת מעילה, אם

עד לאחר הזריקה כמאן דאמר: היתר אכילה, קשה, למה אמרה הברייתא הטעם שמועלין הוא משום שהקרוב נתפגל, בכל אופן לא יצא מידי מעילה, הואיל ועדיין לא נזרק הדם.

ודחינן: לא! הברייתא מדברת דזרק⁽¹⁴³⁾, והואיל ופיגל לכן לא יצא מידי מעילה, ואם לא פיגל, יצא מידי מעילה אחרי הזריקה, כי הברייתא סוברת: היתר אכילה.

ומאי, ומה פירוש מה שאמרה הברייתא: "לעולם"⁽¹⁴⁴⁾?

הא קא משמע לן, הברייתא באה להשמיענו

כדרב גידל,

דאמר רב גידל אמר רב: זריקת פיגול אינו מוציא, קדשי קדשים, מידי מעילה, ואינו מביא, קדשים קלים, לידי מעילה.

ומשמיעה לנו הברייתא שמועלין בו, והזריקה לא הוציאה מידי מעילה.

הגמרא מביאה ברייתא לפשוט ממנה כמו א-1 מאן דאמר היתר אכילה.

תא שמע, שנינו: רבי שמעון אומר: יש נותר [בשר קדשי קדשים שנשאר לאחר זמן היתר אכילתו] שמועלין בו. ויש נותר שאין

וסברא זו כבר הובאה בהערה 105. [מה שכתב עוד השפת אמת על דברי התוס', כנראה כוונתו לשיטת השר מקוצי].

והשיטה מקובצת יפרש, שהמקשן סובר כרב גידל, כמו שמפרש השר מקוצי ויבואר בהערה 144].

143. גירסת השיטה מקובצת.

144. בפירוש המיוחס לרש"י מפרש: בניחותא. כלומר, אין כאן קושית המקשן על התרצן. והמקשן קיבל את התירוץ, אלא, שהגמרא רוצה לפרש את לשון הברייתא: "לעולם".

אבל התוס' מפרשים שהיא קושית המקשן: בשלמא אם הברייתא סוברת: היתר זריקה, מובן למה כתבה "לעולם", אבל אם כדברי התרצן שהיא סוברת: היתר אכילה, קשה: מאי לעולם. על כן תמהים התוס': אדרבה! לדברי המקשן קשה למה כתבה הברייתא "לעולם"!

כיון שהמקשן אינו סובר כרב גידל, וכיון שהמקשן סבר שעדיין לא זרק, אם כן יכול עוד להוציא מידי מעילה כשזרקנו. והזריקה תוציאו

מידי מעילה,

ואם כן, למה אמרה הברייתא שלעולם מועלין בו? [קושיא זו איננה על הלשון "לעולם", אלא על עצם הדין!]

והתוס' מביאים את הגמרא לעיל [ג א] דשם מבואר שלרב גידל יש סיוע מהברייתא שכתבה "לעולם". ועיין שם. ואדרבה, אם נבאר שהברייתא מדברת, כדברי התרצן, אחרי הזריקה, וגם סוברת כדעת רב גידל, מבואר היטב ש"לעולם" מועלין, ואין לו שום תיקון לצאת מידי מעילה?

התוס' מביאים פירוש אחר בסוגיא בשם השר מקוצי: המקשן ידע שמה שאמרה הברייתא "לעולם", מוכח כרב גידל, כמבואר. אלא, שסבר שהברייתא מדברת גם לפני זריקה, ובאה להשמיענו חידוש נוסף, והוא: היתר זריקה שנינו, שרק אם פיגל בקבלה, לכן מועלין, ואילו לא פיגל, אין מועלין, כיון שבא לידי היתר זריקה, וסבר לדייק כן ממה שאמרה הברייתא "לעולם", ורצה לפרש "לעולם" במובן של: "בכל אופן", כלומר, בין לפני זריקה ובין לאחר זריקה.